

T O O L

Werksessie: Vervolgstap bepalen

Dit document beschrijft hoe je met een team in een werksessie van een halve dag een weloverwogen keuze kunt maken voor een vervolgstap voor de ontwikkeling van de lokale ondersteuningsstructuur.

Inhoudsopgave

1 Vooraf aan de werksessie	3
1.1 Doelen van deze werksessie	3
1.2 Voorbereiding	3
1.3 Duur en aanwezig	4
1.4 Benodigde materialen	4
2 Uitvoeren werksessie	5
2.1 Kansen en ontwikkelbehoeften in kaart brengen	5
2.2 Vervolgstep bepalen	9
3 Vervolg	11
4 Bijlagen	12
Bijlage 1: Werkblad 3 (Afwegingskader voor vervolgstep)	12
Bijlage 2: Slides werksessie vervolgstep bepalen	12

1 Vooraf aan de werksessie

1.1 Doelen van deze werksessie

Deze werksessie is onderdeel van de stap 'Vooruit kijken en kiezen' van het ontwikkelen van je ondersteuningsstructuur. Meer informatie over deze stap lees je [hier](#).

Het doel van deze werksessie is om - samen met collega's - een passende vervolgstap te kunnen kiezen, die aansluit op de geïnterviewde situatie en de bestaande sociale structuren in een wijk, en die bijdraagt aan de bredere ontwikkeling van de lokale ondersteuningsstructuur. Met een vervolgstap bedoelen we in ieder geval het kiezen van één concreet project dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de ondersteuningsstructuur.

Na deze stap heb je met je team:

- ... kansen voor het starten van een project en ontwikkelbehoeften in kaart gebracht
- ... duidelijk welke aanknopingspunten er zijn voor het starten van een project
- ... voorkeuren en voorrang gegeven aan deze kansen en ontwikkelbehoeften
- ... inzicht in hoe je een project vormgeeft vanuit een lerende houding, die bijdraagt aan de brede ontwikkeling van de ondersteuningsstructuur

Uitgangspunten

We hebben ervaren dat de volgende uitgangspunten je helpen bij het bepalen van een passende vervolgstap die bijdraagt aan het ontwikkelen van je lokale ondersteuningsstructuur:

- Start met de behoefte van bewoners en de energie in de wijk, maar niet zonder het einddoel in beeld te houden: een gezonde, comfortabele, veilige, energiezuinige woning die past bij het energiesysteem van de toekomst. Leg daarna de match met het aanbod.
- Begin klein en schaal daarna op (*'nail it before you scale it'*).
- Focus niet op laaghangend fruit, maar zoom in op dingen die lastig zijn.
- Creëer een veilige leeromgeving en werk vanuit nieuwsgierigheid. Je mag fouten maken, maar zorg ervoor dat voor alle betrokkenen (én bewoners) duidelijk is dat leren een onderdeel is van het project waarmee je aan de slag gaat.

1.2 Voorbereiding

Basiskennis

Voordat je aan de slag gaat met het bepalen van een vervolgstap is het belangrijk dat je onderstaande basiskennis tot je hebt genomen.

- [Webinar 'Aan de slag met je lokale ondersteuningsstructuur'](#) (kijktijd: 1 uur)
- Stapsgewijs naar een warmtepomp (leestijd: 30 min)
 - [Deel 1: Aan de keukentafel](#)
 - [Deel 2: Aan de beleidstafel](#)

Verdieping

Daarnaast raden we je aan de volgende artikelen te lezen:

- [Organisatie van de ondersteuningsstructuur](#) (leestijd: 15 min)
- [Ondersteuning van individueel naar grote\(re\) groep](#) (leestijd: 15 min)
- [Webinar 'Lokaal aan de slag met moeilijke maatregelen'](#) (kijktijd: 1 uur)

1.3 Duur en aanwezig

De werksessie duurt in totaal 3 uur, maar bij een grotere groepsgrootte raden we aan 4 uur de tijd te nemen.

We raden aan om dit met dezelfde groep te doen als het inventariseren en evalueren. Als er nieuwe deelnemers aansluiten is het belangrijk dat zij de basiskennis tot zich hebben genomen, en door een collega zijn geüpdatet over de vorige werksessie.

1.4 Benodigde materialen

- Print werkblad 3 (afwegingskader voor vervolgstap) uit op A0 formaat (bijlage 1)
- Slides werksessie vervolgstap bepalen (bijlage 2)
- Stickers of pennen/stiften om voorkeuren en voorrang mee aan te geven

2 Uitvoeren werksessie

In deze werksessie ga je op basis van kansen en ontwikkelbehoeften een vervolgstap voor de ontwikkeling van je ondersteuningsstructuur bepalen. Met een vervolgstap bedoelen we een project dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de ondersteuningsstructuur. Dit project is erop gericht om te leren en tegelijkertijd bewoners te ondersteunen. Vanuit dit project kan je later voortbouwen, bijvoorbeeld door te verdiepen of op te schalen. In ieder geval gaan jullie in dit project contact met bewoners leggen en doen jullie praktijkervaring op.

2.1 Kansen en ontwikkelbehoeften in kaart brengen

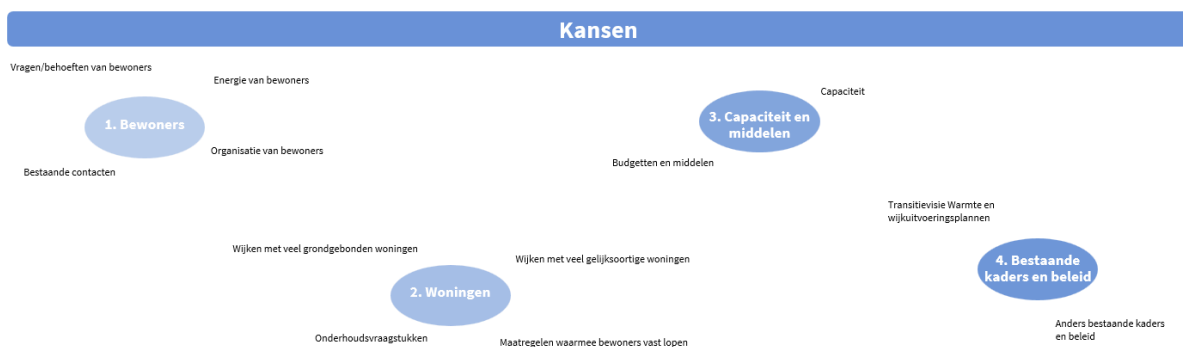
Voor het bepalen van de vervolgstap brengen jullie eerst de kansen en ontwikkelbehoeften in kaart. Het in kaart brengen duurt in totaal ongeveer 2 uur. Gebruik hiervoor werkblad 3 en slide 7 t/m 18 van 'Slides werksessie vervolgstap bepalen'. Hierin vind je o.a. vragen om je op weg te helpen en voorbeelden.

Kansen (60 minuten)

Start met het identificeren van kansen voor het opstarten van een project, met als doel om bij te dragen aan de ontwikkeling van je lokale ondersteuningsstructuur. Dit doe je aan de hand van de onderdelen in onderstaande tabel. Noteer de antwoorden in de daarvoor bestemde vakken op het werkblad. Probeer zo concreet mogelijk antwoorden te geven. Het werkblad is zo ingericht dat er ook voldoende ruimte is voor het opschrijven van kansen die niet onder een onderdeel vallen.

<i>Onderdeel</i>	<i>Inhoud</i>	<i>Slides</i>
Bewoners	Wat zijn kansen op het gebied van bewoners voor het starten van een project? Denk aan: <ul style="list-style-type: none">• Wat zijn vragen/behoeften van bewoners?• Waar zit de energie van bewoners?• Hoe zijn bewoners georganiseerd?• Welke bestaande contacten met bewoners zijn er?	9
Woningen	Wat zijn kansen op het gebied van woningen voor het starten van een project? Denk aan: <ul style="list-style-type: none">• Wat zijn wijken met veel grondgebonden woningen?• Wat zijn wijken met veel gelijksoortige woningen?• Wat zijn maatregelen waarmee bewoners vastlopen?• Welke onderhoudsvraagstukken spelen er?	10
Aanwezige capaciteit en middelen	Wat zijn kansen op het gebied van capaciteit en middelen voor het starten van een project? Denk aan:	11

	<ul style="list-style-type: none"> • Zijn er (binnen de organisaties in de ondersteuningsstructuur) individuen die tijd hebben om een project op te starten? • Welke budgetten en middelen zou je in kunnen zetten voor het project? 	
Bestaande kaders en beleid	<p>Wat zijn kansen op het gebied van bestaande kaders en beleid voor het starten van een project? Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Transitievisie Warmte en Wijkuitvoeringsplannen: <ul style="list-style-type: none"> ○ In welke wijken hebben bewoners tijd om stapsgewijs hun woning te verduurzamen? ○ Welke wijken stappen hoogstwaarschijnlijk over op een lage temperatuur oplossing? (All-electric of (zeer) laag temperatuur warmtenet) • Zijn er andere bestaande kaders en beleid die kansen bieden voor een project? 	12

Afbeelding 1: Deel van het werkblad waarop kansen voor een vervolgstap in kaart worden gebracht

Ontwikkelbehoeften (60 minuten)

Vervolgens breng je de ontwikkelbehoeften voor (de organisatie van) de lokale ondersteuningsstructuur in kaart. Noteer wederom de antwoorden in de daarvoor bestemde vakken op het werkblad. Probeer zo concreet mogelijk antwoorden te geven.

Onderdeel	Inhoud	Slides
Effectiviteit	Wat zijn ontwikkelbehoeften op het gebied van effectiviteit voor de (organisatie van de) lokale ondersteuningsstructuur? Denk aan: <ul style="list-style-type: none">In welke fase van het verduurzamingsproces wil je bewoners beter leren ondersteunen?	15
Efficiëntie	Wat zijn ontwikkelbehoeften op het gebied van efficiëntie voor de (organisatie van de) lokale ondersteuningsstructuur? Denk aan: <ul style="list-style-type: none">Wat zou je willen leren over het ondersteunen van kleinere of grotere groepen bewoners op collectieve wijze?	16
Kennis en vaardigheden	Wat zijn ontwikkelbehoeften op het gebied van kennis en vaardigheden voor de (organisatie van de) lokale ondersteuningsstructuur?	17
Rollen en samenwerking	Wat zijn ontwikkelbehoeften op het gebied van rollen en samenwerking voor de (organisatie van de) lokale ondersteuningsstructuur? Denk aan: <ul style="list-style-type: none">Zijn er organisaties die ontbreken die je aan zou willen haken?Wat wil je leren over de rolverdeling tussen gemeente, bewoners en lokale partners?Wat wil je leren over efficiënte samenwerking tussen deze partijen?	18

Afbeelding 2: Deel van het werkblad waarop ontwikkelbehoeften in kaart worden gebracht

2.2 Vervolgstap bepalen

Jullie hebben veel in kaart gebracht. Nu is het tijd om de in kaart gebrachte punten om te zetten in een project. Dit doe je op basis van jullie voorkeuren en voorrang. Dit onderdeel duurt ongeveer 1 uur. Volg hiervoor onderstaande stappen, gebruik werkblad 3 en slide 19 t/m 25 van 'Slides werksessie vervolgstap bepalen'.

- **Stap 1: Voorkeuren en voorrang bepalen** (15 min) (zie slide 21 t/m 23)

Alle deelnemers geven uit de in kaart gebrachte kansen en ontwikkelbehoeften hun voorkeuren en voorrang door. Iedereen plakt een sticker bij de onderwerpen die hij/zij het belangrijkste vindt. Gebruik hiervoor de volgende vraag:

Met welke thema's wil je aan de slag in het eerste project?

Met andere woorden: Wat zijn volgens jou op dit moment de belangrijkste aanknopingspunten voor de vervolgstap in het ontwikkelen van je ondersteuningsstructuur?

Tips bij het doorgeven van voorkeuren en voorrang:

- Laat iedereen maximaal 2 stickers plakken bij elk onderdeel van werkblad 3.
 - *Bijvoorbeeld: Bij onderdeel 'Woningen' hebben jullie verschillende kansen in kaart gebracht, waaronder "vloerisolatie bij vloer op zand" en "ventilatie" (maatregelen waarmee bewoners vastlopen) en verschillende wijken met veel gelijksoortige en grondgebonden woningen. Elia denkt dat het goed is om te beginnen met een project op het thema van vloerisolatie bij vloer op zand, en in wijk Z. Hij plakt bij beide zinnen een sticker.*

Wijken met veel grondgebonden woningen

- Wijk X
- Wijk Y
- Wijk Z

2. Woningen

Wijken met veel gelijksoortige woningen

- Wijk X
- Wijk Y
- Wijk Z ●

Onderhoudsvraagstukken

- Dakrenovatie
- Fundering
- Asbest

Maatregelen waarmee bewoners vast lopen

- Vloerisolatie bij een vloer op zand ●
- Ventilatie

Afbeelding 3: Voorbeeld van twee geplakte stickers bij de ingevulde kansen bij onderdeel 'Woningen'

- Ben je met een grote groep (meer dan 6 personen)? Overweeg om iedereen max. 1 sticker per onderdeel te laten plakken.
- Let op: het gaat dus om het aangeven van voorkeuren en voorrang om op dit moment mee te beginnen. Waar denk jij dat het goed is om het volgende project op te starten? Bijvoorbeeld omwille van prangende vragen van bewoners of onderhouds vraagstukken, of enthousiasme en capaciteit in het team. Er zijn ongetwijfeld andere kansen en ontwikkelpunten waar je later ook mee aan de slag wilt. Dit betekent dus ook niet dat je dit niet gaat doen, alleen niet nu.
- Neem eerst een paar minuten voor iedereen om na te denken over hun voorkeuren en voorrang. Ga daarna pas tegelijk plakken. Dit zorgt ervoor dat je elkaar niet te veel beïnvloedt en iedereen's echte voorkeur kan worden meegenomen.
- Heb je geen stickers? Laat iedereen dan een symbooltje of initiaal zetten met een stift of pen.

- **Stap 2: Patronen herkennen** (15 min) (zie slide 24)

Met de geplakte stickers zie je op het werkblad nu waar jullie voorkeuren en voorrang liggen. Kijk gezamenlijk naar het werkblad en probeer de onderstaande vragen te beantwoorden. Schrijf jullie antwoorden op een flip-over vel.

- Wat valt op in de geplakte stickers?
- Zijn er patronen te herkennen?
- Waar willen jullie absoluut mee aan de slag in de vervolgstap?
- Zijn er uitzonderingen? (Wil iemand zijn/haar keuze toelichten?)

- **Stap 3: Vervolgstap bepalen** (30 min) (zie slide 25)

Op een flip-over vel staan nu jullie belangrijkste conclusies t.a.v. de voorkeuren en voorrang. Het is nu tijd om deze om te zetten richting een project. Bespreek hiervoor samen onderstaande vragen:

- Welke projecten zou je op basis van deze voorkeuren en voorrang kunnen bedenken?
- Wat voor project wil je als eerste gaan uitvoeren? M.a.w.: Welke eerste stap wil je zetten in de ontwikkeling van je ondersteuningsstructuur?

Het kan zijn dat jullie in deze sessie direct een keuze maken voor een project, maar dit kan ook een volgende keer gebeuren. Het is in ieder geval belangrijk dat je aan de hand van voorgaande stappen een bewuste keuze hierin kunt maken.

3 Vervolg

Als jullie tijdens de werksessie nog geen keuze hebben gemaakt voor een project, staat jullie dit nog te doen. Overleg eventueel met collega's die niet aanwezig waren.

Wanneer jullie een keuze hebben gemaakt, kan je het project verder vormgeven door het template '[Leren in projecten](#)' in te vullen.

4 Bijlagen

Bijlage 1: Werkblad 3 (Afwegingskader voor vervolgstap)

Bijlage 2: Slides werksessie vervolgstap bepalen